

Hyvinvointikertomustyö Kajaanissa

Jarmo Kinnunen ja Arja Oikarinen

Hyvinvointi koostuu seuraavista osa-alueista:

- Terveys ja toimintakyky
- Elinolosuhteet ja elinympäristö
- Asuminen
- Toimeentulo
- Mielekäs tekeminen
- Ihmissuhteet
- Yhteisöllisyys
- Osallisuus
- Turvallisuus

Hyvinvointikertomus

- Tiivis katsaus kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen sekä niihin vaikuttaviin tekijöihin
- Hyödyntää kansallista tutkimustietoa
- Täsmentää alueen väestön hyvinvointitarpeita sekä arvioi toteutunutta toimintaa, hyvinvointipolitiikkaa ja voimavaroja suhteessa tarpeisiin
- Toteuttaa kuntalain ja terveydenhuoltolain velvoitteita
- Kunnan eri hallinnonalojen asiantuntijat laativat yhdessä (HYTETU-työryhmä)

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden työryhmä (HYTETU)

- Jarmo Kinnunen pj. (sivistystoimiala)
- Arja Oikarinen (pääkäyttäjä, Kamk)
- Tuula Romppanen (keskushallinto)
- Jari Kauppinen (ympäristötekhninen toimiala)
- Eija Pyrrö (sivistystoimiala)
- Kaisa Mustonen (sivistystoimiala)
- Petra Tolonen/ Anu Kuosmanen (koulutusliikelaitos)
- Saara Pikkarainen (SOTE-kuntayhtymä)
- Matti Heikkinen (SOTE-kuntayhtymä)
- Paula Karppinen (Kainuun liitto)

Hyvinvointikertomus on asiakirja ja prosessi

Sen avulla kuvataan:

- miten asiat ovat (tieto)
- miten niiden tulisi olla (tavoite)
- miten siihen päästään (toiminta)
- miten toiminnassa onnistuttiin (arviointi)

Hyvinvointikertomus prosessina (THL)

- [https://thl.fi/documents/966696/3665674/Hyv
invointikertomus+prosessina+iso.png/8eaa7
39f-d1dd-4205-a48b-
93788a9d0b64?t=1515411214727](https://thl.fi/documents/966696/3665674/Hyv%20vointikertomus%20prosessina%20iso.png/8eaa739f-d1dd-4205-a48b-93788a9d0b64?t=1515411214727)

Sähköinen hyvinvointikertomus: rakenne

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS PÄÄTTYNEELLÄ VALTUUSTOKAUDELLA

- 1. Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi
- 2. Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi
- 3. Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA TULEVALLE VALTUUSTO-KAUDELLE

- 4. Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset
- 5. Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja suunnitelmat
- 6. Hyvinvointisuunnitelma (Suunnitelma hyvinvoinnin edistämisestä alkavalla valtuustokaudella)

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

- 7. Suunnitelman laatijat
- 8. Suunnitelman hyväksyminen

Sähköinen hyvinvointikertomus: painopistealueet

- Talous ja elinvoima
- Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet
- Nuoret ja nuoret aikuiset
- Työikäiset
- Ikäihmiset
- Kaikki ikäryhmät

Sähköinen hyvinvointikertomus: Indikaattorit

- Indikaattoreiden osoittama tieto auttaa löytämään kohderyhmiä ja painopistealueita sekä kohdentamaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä oikealla tavalla.
- Kunnan hyvinvointia ja terveyttä sekä terveyseroja kuvaavat indikaattorit kootaan hyvinvointikertomukseen.
- Sekä kansallisia että kunnalle tärkeitä kuntakohtaisia indikaattoreita.
- Päätöksenteon lisäksi indikaattoreita käytetään strategisen suunnittelun pohjana.

Sähköinen hyvinvointikertomus: Indikaattorit

SHVK:ssa:

- Sotkanetin tarjoamat tilastotiedot
- Kouluterveyskyselyiden tulokset
- Alueellinen terveys- ja hyvinvointi tutkimus (ATH)-tulokset

Muualta internetistä saatavilla mm:

- TEA-viisarin tulokset
 - Kajaani: <https://www.teaviisari.fi/teaviisari/fi/tulokset?r=KUNTA205>

Kajaani laaja hyvinvointisuunnitelma 2018-2020

- Suunnitelman laadinnassa on huomioitu edellisen kauden arviointi

Vahvuudet mm:

- Koulutustaso on noussut
- Koulutuksen ulkopuolelle jäävien nuorten osuus on vähentynyt
- Kaupunkiympäristö on viihtyisä
- Ikäihmisten turvallinen kotona asuminen on mahdollista

Heikkoudet ja huolenaiheet mm:

- Väkivaltarikollisuus on Kajaanissa yleisempää kuin muualla maassa
- Nuorten mielenterveyden häiriöt eivät ole vähentyneet, yksinäisyyden kokemus lisääntynyt
- Nuorisotyöttömyys lisääntyi v. 2010-2013, mutta on kääntynyt laskuun v. 2014 jälkeen

Huolenaiheita jatkuu: Väestön väheneminen

Oppilasennusteet kouluittain. Pohjaksi otettu 20.9. 2017 oppilasmäärät. Sen jälkeen lisätty

vuosittain uudet oppilaat väestörekisteristä 10/2017 tilanteen mukaisena

Yhteenveto, oppilaita yhteensä 1.-9. vuosiluokilla lk. vuosina 2017-2018 - 2023-2024

	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24
1. lk	422	411	405	395	415	348	368
2. lk	433	422	411	405	395	415	348
3. lk	442	433	422	411	405	395	415
4. lk	405	442	433	422	411	405	395
5. lk	421	405	442	433	422	411	405
6. lk	407	421	405	442	433	422	411
yht. 1-6 lk	2530	2534	2518	2508	2481	2396	2342
7. lk	373	407	421	405	442	433	422
8. lk	407	373	407	421	405	442	433
9. lk	358	407	373	407	421	405	442
yht. 7-9 lk	1138	1187	1201	1233	1268	1280	1297
1-9 lk. yht.	3668	3721	3719	3741	3749	3676	3639

Kajaani laaja hyvinvointisuunnitelma 2017-2020

- Suunnitelman laadinnassa on huomioitu lisäksi hyte-kertoimeen vaikuttavat indikaattorit

TOIMINTAA KUVAAVAT INDIKAATTORIT (TEA-Viisarista)

- PERUSOPETUS, N=10
- Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus tehdään koulussa kolmen vuoden välein
- Opettajien, psykologin ja kuraattorin henkilöstömitoitus suhteessa oppilasmääriin
- Häiriöiden ja ongelmatilanteiden ehkäisy, puuttuminen ja seuranta

- Koulupäivän liikuntaa lisäävien toimenpiteiden toteuttaminen
- Kouluruokailun järjestämisessä tehtävä yhteistyö ja kouluruokailusuosituksen noudattaminen
- LIIKUNTA, N=10
- Kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden ja liikuntapalvelujen käytön seuranta ja raportointi luottamus-henkilöjohdossa
- Kuntalaisten ja liikuntatoimen välisen yhteistyön toteuttaminen esim. asiakaspalautteet
- Kunnassa järjestetyt liikkumisryhmät ja liikuntaneuvonta
- Liikunnan poikkihallinnollisen yhteistyön toteuttaminen kunnassa

- KUNTAJOHTO, N=9
- Laaja hyvinvointikertomus laadittu kerran valtuustokaudessa
- Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveydentilan seuranta ja raportointi luottamushenkilöjohdossa
- Paikallisen turvallisuussuunnitelman laatiminen ja käsittely kunnan luottamushenkilöjohdossa
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen seurannan tavoitteet ja mittarit toiminta- ja taloussuunnitelmassa
- Kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutumista on arvioitu tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa kerran valtuustokaudessa

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamisvastuu ja poikkihallinnollisen yhteistyön toteuttaminen
- Kunnan hyvinvointitavoitteiden toteutuminen on huomioitu tälle valtuustokaudelle laaditussa investointiohjelmassa
- Kuntalaisten osallisuuden edistäminen

TULOSTA KUVAAVAT INDIKAATTORIT (Sotkanetistä)

- Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24 vuotiaat
- Nuorisotyöttömät
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64 vuotiaat
- Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64 vuotiaat
- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä

Kajaani Hyvinvointisuunnitelma 2018-2020

Painopistealue: Talous ja elinvoima

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Kuntalaisten osallisuus lisääntyy	Kuntalaiset osallistuvat palveluiden kehittämiseen ja suunnitteluun asiakasraatien tai foorumien kautta	Olemassaolevat henkilöstöresurssit Kaupungin talousarvion mukaiset resurssit Vapaaehtoistyö.fi/portaali Järjestökainuu2.0 -hanke 2017-2020 Kaiku-kortti	TEA-viisarin indikaattorit "Palveluiden suunnittelu" ja "Kuntalaisfoorumeja" Äänestysaktiivisuus
Työikäinen väestö on työssä tai koulutuksen piirissä	Etsivä nuorisotyö/ nuorisotoimi Yhteistyön vahvistaminen kolmannen sektorin kanssa	Täydennyskoulutus Järjestöjen resurssit ja vapaaehtoisten tärkeä panos Työllisyydenhoidon kumppanuussopimukset kuuden Kajaanilaisen yhdistyksen kanssa (Etnika-Kainuu, Kainuun Nuotta, Kajaanintyövoimayhdistys, Kapova, Nakertaja-Hetteenmäen kyläyhdistys, Spartak-Kajaani) OTE maakunnassa -Polut kuntoon -hanke	Sotkanetin indikaattorit " Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24 -vuotiaat", "Nuorisotyöttömät", "Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64 -vuotiaat", Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64 -vuotiaat"

Painopistealue: Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Varhaiskasvatus ja kouluympäristö ovat terveelliset, turvalliset ja lasten ja koululaisten terveyttä, hyvinvointia ja terveellisiä elämäntapoja edistäviä	Koulupäivän liikuntaa lisätään	Kaupungin talousarvion mukaiset resurssit	TEA-viisari indikaattorit "Koulupäivän liikuntaa lisäävät toimenpiteet"
	Kouluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja koulu yhteisön hyvinvointia ylläpidetään ja edistetään.	Osallistuminen kouluterveyskyselyyn	TEA-viisarin indikaattorit: "Viimeisin työolotarkastus tehty kolme vuotta sitten", "Opettajamitoitus", "Koulupsykologin työpanos", "Koulukuraattorin työpanos", "Poissaolojen seuranta" ja "Tapaturmien ennaltaehkäisy"
	Kouluruokailusuosituksia noudatetaan/ Kajaanin mamselli Koulun opetussuunnitelmassa kuvataan kouluruokailun järjestämisessä tehtävä yhteistyö ruokailusta vastaavan keittiöhenkilökunnan kanssa. Varhaiskasvatuksessa noudatetaan varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksia ja toimitaan llo kasvaa liikkuen -ohjelman mukaisesti. Varhaiskasvatuksessa noudatetaan varhaiskasvatuksen ravitsemussuosituksia	Täydennyskoulutus	TEA-viisarin indikaattori "Kouluruokailun toteuttaminen"

Painopistealue: Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
	Edistetään terveyttä ja puututaan ongelmiin (erit. tupakointi, humalajuominen, ylipaino, seksuaaliterveys)/ Lapsiperheiden terveydenhuolto ja sosiaalihoito, koulut ja varhaiskasvatus. (Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017)		Sotkanetin indikaattorit kouluterveyskyselystä "Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista, "Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista", "Ylipaino, 8. ja 9. luokan oppilaista
Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen (Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017,10)	Sähköistä asiointia kehitetään ja otetaan käyttöön eri toimijoita palveleva sähköinen informaatiokanava/ Kainuun soten perhepalvelut ja Kajaanin kaupungin sivistyspalvelut	Kainuun soten uudet Internet-sivut (v. 2017), palvelutarjotin ja Omasote - palveluiden kehittäminen, Kainuun nuorisotakuun Internet-sivut, lasten ja nuorten sähköiset palvelut (nuorisotyö) LAPE-kärkihankkeen toimeenpanohanke Mukava-Kainuu (Kainuun perhekeskus, vanhemmuuden tuki, eroauttaminen, Maahanmuuttajapalvelut -> kotoutumisen edistäminen)	Seurataan toteutumista

Painopistealue: Nuoret ja nuoret aikuiset

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Nuorten aikuisten (18-29v) rikos- ja häiriökäyttäytymisen ennaltaehkäisy ja varhainen tuki (ks. Kainuun turvallisuussuunnitelma 2015-2018, 19)	Yhteistyön tiivistäminen ja toimintamallien kehittäminen vastaamaan varhaisen tuen tarpeeseen.	Poikkihallinnollinen yhteistyö Etsivä nuorisotyö Ankkuritoiminta (Kajaanin poliisiasema, Kajaanin kaupunki ja Kainuun soten yhteistoimintasopimus. Ehkäisevän toiminnan malli, jonka tavoitteena on puuttua lasten ja nuorten rikolliseen käyttäytymiseen, jo ennen kuin rikoskierre ehtii muodostua.	Sotkanetin, poliisin ja THL:n tapaturmatilastoista kootut indikaattorit (Kainuun turvallisuussuunnitelma 2015-2018,4): "Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta" "Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa" "Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta" "Päihteiden vaikutuksen alaisena tehdyistä rikoksista syylliseksi epäillyt / 1000 asukasta" "Päihteiden vaikutuksen alaisina tehdyistä väkivaltarikoksista syylliseksi epäillyt / 1 000 asukasta" "Poliisin tietoon tulleet huumausainerikokset / 1 000 asukasta"

Painopistealue: Nuoret ja nuoret aikuiset

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Nuorten mielenterveyden edistäminen	Yhteistyön tiivistäminen		Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Painopistealue: Kaikki ikäryhmät

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveydentilaa seurataan ja raportoidaan luottamushenkilöjohdossa	Laaja hyvinvointikertomus laaditaan kerran valtuustokaudessa	HYTETU-työryhmä Poikkiphallinnollinen yhteistyö	TEA-viisarin indikaattorit "Laaja hyvinvointikertomus", "Johtoryhmä seuraa", "Paikallinen turvallisuussuunnitelma", "Tavoitteet toiminta- ja taloussuunnitelmassa", "Tarkastuskertomus", "Johtamisvastuu terveyden edistämisessä" ja "Kunnan hyvinvointitavoitteet on huomioitu"
Kuntalaisten liikunta-aktiivisuus lisääntyy	Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta seurataan vähintään joka toinen vuosi ja siitä raportoidaan vuosittaisessa hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa	HYTETU-työryhmä Poikkiphallinnollinen yhteistyö Yhteistyö ja toiminta yhdistysten ja liikuntaseurojen kanssa	TEA-viisarin indikaattorit "Säännöllinen seuranta" ja "Yhteenveto hyvinvointikertomuksessa"
	Kuntalaisten ja liikuntatoimen välisen yhteistyön ja toiminnan toteuttaminen	Poikkiphallinnollinen yhteistyö Yhteistyö ja toiminta yhdistysten ja liikuntaseurojen kanssa eri ikäryhmien liikunnan edistämisessä Järjestetään liikkumisryhmiä ja liikuntaneuvontaa Vaikutusten ennakoarviointi (EVA-työkalun käyttäminen)	TEA-viisarin indikaattorit "Yhteistoiminta", "Vaikuttamistavat", "Yhteenveto hyvinvointikertomuksessa", "työnjako ja yhteistyö", "Liikunnan olosuhteisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi" ja "Poikkiphallinnollinen työryhmä" sekä "Liikkumisryhmiä"

Painopistealue: Ikäihmiset

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Ikäihmisten turvallinen kotona asuminen mahdollisimman pitkään (ks. Kainuun turvallisuussuunnitelma 2015-2018, 21)	Kotitapaturmia ennaltaehkäistään	Kotihoidon palvelut Järjestöjen resurssit ja vapaaehtoisten tärkeä panos	Sotkanetin indikaattori "Katumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä"